

Извештај о остваривању Програма управљања Специјалним резерватом природе „Селевењске пустаре” за 2024. годину

Палић, децембар 2024. године

УВОД

Главни циљеви и задаци

Дефинисани су Планом управљања заштићеним подручјем СРП „Селевењске пустаре“ 2022–2031 (Сагласност Министарства заштите животне средине број: 353–02–01764/2022–04 од 22.06.2023. године) и Годишњим програмом управљања СРП „Селевењске пустаре“ за 2024. годину (Сагласност Министарства заштите животне средине бр. 000768346 2024 14850 004 005 501 113 од 27.02.2024. године). Програм је реализован у складу са решењем о условима заштите природе Министарства заштите животне средине број: Решење број: 353–02–02710/2023–04 од 05.09.2023. године.

- Ревизија заштићеног подручја уз иновирање просторног концепта заштите (повезивање субјединица Резервата еколошким коридорима и новим заштићеним подручјем у општини Кањижа – „Кањишки јараши“;
- Развијање и унапређивање чуварске службе. Даље развијање рада службе кроз потребно опремање, додатну едукацију чувара (административни и технички аспекти бележења догађања на терену, картографске обуке, обуке у препознавању заштићених и инвазивних врста) од стране стручне службе;
- Приоритетне мере активне заштите природе и ревитализација угрожених станишта строго заштићених врста (локалитети у субјединицама *Селевењска шума* – чишћење и одржавање чистина – станишта црвене стежице (*Alkanna tinctoria*), пешчарске перунике (*Iris arenaria*) и шарене перунике (*Iris variegata*), мразовца (*Colchicum arenarium*) – од зарастања, заштита угрожених врста као нпр. модроврана (*Coracias garrulus*), грабљивица, утина (*Asio otus*) – кроз сарадњу са Удружењем љубитеља природе „Riparia“; локалитети *Воловски пашињак*, *Дегелица* и *Лофеј* ревитализација влажних ливада организацијом и реализацијом кошења и сузбијања трске у сарадњи са локалним становништвом) као наставак вишегодишњих активности;
- Наставак развијања традиционалних видова коришћења ресурса у циљу смањења деградационих процеса, а истовремено развоја одрживог коришћења природних ресурса кроз рад стручне и чуварске службе (организација и надзор кошења, организација и надзор испаше, организација и надзор сече трске);
- Наставак и успостављање нове сарадње са корисницима подручја – чуварском и стручном службом Јавног предузећа „Војводинашуме“, локалним становништвом и локалном самоуправом у Кањижи у одрживом коришћењу простора Резервата кроз рад чуварске и стручне службе (пољопривредно земљиште, поштовање услова заштите природе);
- Развијање даљих облика презентације природних вредности подручја, едукативних, рекреативних, еко и етно туристичких садржаја уз даље уређивање Визиторског центра Лудах (израда нових изложбених сегмената).

Главни резултати

Реализација наведених група задатака се одвијала континуирано и предвиђене активности, које су директно поверене управљачу, су у већој мери реализоване. Активности које су више зависиле од других институција – конкретно Завода за заштиту природе – ревизија концепта заштите – нису реализоване. Имајући у виду да су наведене активности које управљач спроводи током целе године и то у оквиру вишегодишњег периода, очекујемо наставак реализације и заокруживање задатака и у наредним годишњим циклусима. Додатно, због недостатка средстава неке од планираних активности уопште се нису реализовале односно реализоване су друге активности на основу других извора финансирања, конкурса итд.

И даље је приметан исти тренд у спровођењу активности – најмање се радило на ревизији заштићеног подручја, у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни

Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је знатно мање био активан на терену у вези са овом групом задатка – значајно је смањен мониторинг и праћење стања, које се претходних година интензивно реализовало у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату. Значајно је напоменути да је током 2024. године, број истраживача који су истраживали ово заштићено подручје смањен. На жалост, због ситуације са мигрантском кризом, многи истраживачи су били принуђени да промене дугогодишње локалитете на којима су спроводили истраживања, што представља велики губитак, како у научном смислу, тако и у смислу будућег планирања концепта заштите и развоја овог заштићеног подручја. Већина најзначајнијих станишта се, због присуства мигрантских група и ризика по безбедност, више не истражују.

Због наведене ситуације са мигрантском кризом, настављен је тренд погоршања у делу који се односи на увођење традиционалних видова коришћења заштићеног подручја, а у циљу смањења деградационих процеса и истовремено развоја одрживог коришћења. Иако је настављено са праксом укључивања локалног становништва у реализацију активних мера заштите, као вида традиционалног коришћења делова заштићеног подручја (углавном се то односи на испашу, кошење и традиционалне начине сече трске), становништво је било у страху и, углавном, стока није извођена на локације на којима се претходних година одвијала испаша.

У функцији колаборативног управљања, настављена је добра сарадња са општином Кањижа у вези са пољопривредним земљиштем (закуп и лицитације пољопривредног земљишта у Резервату) и пољочуварске службе, али у мањем обиму (стручна служба управљача пружа информације у вези са катастарским парцелама у заштићеном подручју, тумачи услове заштите природе, чуварска служба сарађује на терену са пољочуварском службом општине Кањижа). Са Градом Суботица је настављена сарадња у вези са коришћењем пољопривредног земљишта и услова заштите природе. Конкретније: активности на обиласку терена са потенцијалним закупцима, показивању локације за спровођење активности, као и тумачењу режима заштите природе у оквиру заштићеног подручја. Активности на обиласку терена са закупцима земљишта – утврђивање положаја катастарских парцела у односу на режиме заштите природе, као и тумачење елемената услова заштите природе. Обиласци терена са представницима градских служби – обилазак одређених локација на заштићеном подручју. Стручна помоћ у вођењу евиденције и базе података са катастарским парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима. Координисање чуварске и стручне службе у активностима и комуникација са корисницима и закупцима. Стручна помоћ у активностима на праћењу стања и поштовању услова заштите природе, све у складу са обавезама из члана 57, 68 и 110 Закона о заштити природе. Припрема информација о специфичним условима заштите природе.

База података која обједињује чување, мере активне заштите природе и мониторинг – праћење стања популација заштићених и строго заштићених таксона – се развила у један систем који значајно олакшава рад управљача на заштићеном подручју свих субјеката који су у директној, или индиректној вези.

Услови рада

Јавно предузеће „Палић–Лудаш“ је управљач на шест заштићених подручја у региону Суботице и Кањиже, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“. Основна делатност Предузећа је заштита природних и културних добара.

Сектор заштите природе у Јавном предузећу „Палић – Лудаш“ организован је у функцији обављања управљачких послова на заштићеним подручјима. Стручна служба задужена је за планирање, програмирање, праћење стања, извештавање и стручни и организациони надзор над радом чуварске службе. Чуварска служба обавља послове чувања, праћења стања и спровођења мера активне заштите природе. У оквиру стручне службе се, такође, обављају послови сарадње са корисницима и власницима катастарских парцела у заштићеном подручју. Обављају се и послови презентације и развоја едукативних садржаја и сарадње са локалним становништвом.

Активности на опремању Визиторског центра Лудаш у Хајдукову, који је поред пријема посетилаца и едукације и у функцији радног простора Управљача свих заштићених подручја у Суботици (током летњих месеци), одвијају се у континуитету.

Служба за заједничке послове Јавног предузећа „Палић–Лудаш“ (са седиштем на Палићу) обавља опште послове (менаџмент, финансије, набавке). И даље је евидентан тренд све веће децентрализације сектора заштите природе, будући да се велики део послова који се односи на финансије и набавку за потребе реализације годишњих програма управљања, управо налаже овом сектору.

Тренутно је у Сектору заштите природе запослено 11 лица, од којих су 3 са ВСС – VII степен, 3 са ВСС – VI степен, 4 са ССС – IV, а 1 је НСС. Управљач задовољава све критеријуме у односу на Правилник о условима које мора да испуњава управљач заштићеног подручја („Службени гласник РС“ број 85/2009) и има организовану чуварску службу са руководиоцем чуварске службе. Напомињемо да троје колега (двоје ВСС– VI степен и један НСС) обављају послове из своје надлежности за цело предузеће, а не само за сектор заштите природе.

Делатност Сектора заштите природе се финансира преко наменских средстава из буџета Града Суботице и путем конкурса за суфинансирање Републике Србије и Аутономне покрајине Војводине, као и накнада за коришћење заштићеног подручја. Едукативни и екотуристички програми су још у развоју и у догледном периоду се не очекује неки значајнији помак. Највећа сметња је забрана запошљавања у јавном сектору и, сходно наведеном, **недостатак стручног кадра одговарајућег образовања** који би био укључен у пројекте израде екотуристичких програма, као и у њихову реализацију. Потражња је велика и значајно превазилази капацитете управљача. Процењено је да би, у случају развоја наведених програма, број посетилаца могао да се удесетостручи. Свакодневно се јављају заинтересоване школе, факултети и разне организоване групе, које се интересују за програме и боравак у заштићеном подручју, међутим – управљач, због малог броја запослених, нема начина да посете реализује. Ниво реализације посета у 2024. години би изискивао прековремени и волонтерски рад запослених код управљача. И током 2024. године је забележен велики прилив посетилаца како из Србије, тако и из иностранства (камperi), али је управљач у мањем обиму организовао вођење група, наплату улазница, а чуварска служба је у мањем обиму ишла у пратњи посетилаца, због других обавеза на терену и због, конкретно на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – небезбедне ситуације изазване мигрантском кризом.

Разлози због којих се програм и остварени резултати евентуално разликују

Годишњи програм управљања заштићеним подручјем Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ је већим делом реализован, како кроз средства потраживана за реализацију Програма управљања од надлежног Министарства, тако и кроз средства која су реализована у односу на одлуку о накнадама за коришћење заштићеног подручја.

Имајући у виду да Јавно предузеће „Палић – Лудаш“ поред СРП „Селевењске пустаре“ управља са још пет заштићених подручја (преко 10.000 ha укупне површине), постојећа кадровска структура није задовољавајућа (**недовољан број стручних сарадника** потребних профила, као и неговатеља животиња са адекватном стручном спремом) и то отежава рад у сектору, односно реализацију годишњих програма управљања заштићеним подручјима. За успешно функционисање управљача, **неопходно би било да за СРП „Селевењске пустаре“ постоји посебан стручни сарадник одговарајућег профила који би радио на координацији реализације програма управљања и који би управљао пројектима на овом заштићеном подручју**. Као и код развоја едукативних програма и екотуристичких садржаја, у догледном периоду се не очекује неки значајнији помак. Највећа сметња је забрана запошљавања у јавном сектору и, сходно наведеном, недостатак стручног кадра, чувара и неговатеља животиња. Развојем нових садржаја, како кроз своје програме, пројекте и активности, тако и кроз разне међународне пројекте, управљач шири дијапазон својих активности и обим послова. И током 2024. године се јасно видела диспропорција у односу броја реализованих ставки из пројеката и броја ангажованих – запослених лица код управљача. У наредном периоду, у случају да не дође до неких измена, јасно је да ће управљач неке од својих делатности морати да укине.

III ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ

1. Приоритетне мере и активности на управљању природним вредностима

1.1. Чување

1.1.1. Начин рада чуварске службе

Чување и надзор у СРП „Селевењске пустаре“ је континуиран задатак у циљу превентивне заштите природних вредности и њихових станишта. Спроводи га је чуварска служба у сарадњи – кроз колаборативно управљање – са осталим корисницима простора (у координацији са њиховим чуварским службама):

- Пољочуварска служба општине Кањижа (више извршилаца)
- Ловочувар Удружења ловаца Кањижа – Ловачко друштво „Капетански рит”
- Чуварска служба ЈП „Војводинашуме“ – шумари и ловочувари

Чувари заштићеног подручја су током године надгледали спровођење режима заштите природних вредности, намену и коришћење површина од стране свих корисника простора као и посетилаца „Селевењске пустаре”. О свим предузетим мерама и променама насталим у Резервату чувар је извештавао континуирано кроз теренски дневник. Стручна служба је континуирано пратила стање, обавештавала кориснике о неопходности заустављања започете активности која није у складу са мерама заштите (поднете су 2 пријаве инспекцији за нарушавање режима заштите преоравањем, легитимисано је три лица, прегледано је 10 простора (приликом илегалне сече стабала); одузета је моторна тестера кориштена у прекршају; нису изрицане забране радова, издато је два налога за враћање у претходно стање – нарушавање режима заштите тарупирањем терена).

Настављено је са системским праћењем спровођења услова заштите природе у сарадњи са инспекцијом – издато је 6 и контролисано укупно 6 решења о условима заштите природе у 2024. години (и, додатна, важећа решења из прошлих година).

Рад чуварске службе је делом суфинансиран средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 000968630 2024 од 22.03.2024. године и делом из прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	950.000,00	894.069,34	87%	Чуварска служба
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	384.695,27	280.000,00		
Укупно	1.334.695,27	1.174.069,34		

Настављено је са радом на интерактивној бази података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш”. Показало се да се основни циљеви успостављања базе – повећана ефикасност праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, успешно реализују.

Чувар на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“ – је Левенте Секереш, поседује уверење о положеном испиту за чувара заштићеног подручја и Јединствени регистарски број (ЈРБЧ: 0515). Чување је обављао заједно са другим чуварима заштићених подручја кроз организовану чуварску службу. Чувар поседује израђену службену легитимацију чувара заштићеног подручја у складу са Правилником о службеној одећи, односно униформи чувара у националним парковима и заштићеним подручјима са одговарајућим обележјима („Службени гласник Републике Србије“ број 105/2020). Поред знака заштите природе, чувар поседује и знак заштићеног подручја, на делу униформе, у складу са Правилником и Законом о заштити природе.

За потребе обилазка терена се користило теренско возило „Лада – Нива“, а делом се обилазило пешке.

Током 2024. године, стручна служба управљача је континуирано радила на пословима управљања заштићеним подручјем кроз: израду Програма управљања за 2025. годину, извештаја о остваривању програма управљања за 2024. годину, недељних и месечних извештаја о остваривању годишњег програма управљања, израду пројеката мера активне заштите (ревитализација влажних ливада и степских фрагмената), програма динамике активности на управљању популацијама строго заштићених врста, издавањем разних сагласности, одобрења, писањем пријава надлежној инспекцији и друго.

Рад стручне службе је делом суфинансиран средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 000968630 2024 од 22.03.2024. године (брuto зараде), делом средствима града Суботице, као и из сопствених прихода од обављања делатности, и од Прихода од накнада за коришћење заштићеног подручја.

Средства су намењена за брутo зараде осталог особља запосленог код управљача, као и за материјалне трошкове Републичке административне таксе за потребе издавања решења о условима заштите природе/ мишљења Покрајинског завода за заштиту природе (и дозвола, сагласности, мишљења, услова других институција) и износе:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршила ц посла
Министарство заштите животне средине	80.000,00	80.000,00	61	Стручна служба
Сопствени приходи од обављања делатности	10.000,00	0,00		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	1.615.304,73	556.594,03		
Буџет јединице локалне самоуправе	453.198,52	681.875,57		
Укупно	2.158.503,25	1.318.469,60		

Додатни трошкови рада чуварске и стручне службе су и режијски трошкови (телекомуникациони трошкови – мобилни и фиксни телефони, интернет, канцеларијски материјал; трошкови функционисања Визиторског центра Лудаш (где се налазе и канцеларије чуварске и стручне службе) – рачуни за струју, воду, комуналне услуге; и сл.) и износе (део):

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	150.000,00	0,00	0	
Укупно	150.000,00	0,00		

1.1.2. Опремљеност

Управљач располаже смештајним капацитетима за боравак и рад стручне и чуварске службе – Визиторски центар „Лудаш“ у Хајдукову. Поред канцеларијског простора, постоји и изложбени простор, сала за предавања за 50 учесника и смештајни капацитет у поткровљу. Поред наведеног, управљач поседује и истраживачку станицу, која је у прилично лошем стању (објекат који се надовезује на Визиторски центар).

За обилазак и чувања овог заштићеног подручја се користило теренско возило (Лада „Нива“).

Реализована је набавка резервних делова за теренска возила, трошкови регистрације, атест за гас и трошкови горива за рад чуварске службе што је реализовано средствима Министарства заштите животне средине по уговору број 000968630 2024 од 22.03.2024. године, као и средствима која су приходи од обављања делатности.

Средства су намењена за остале трошкове чуварске службе (гориво, регистрације аута, одржавање возила – званични сервис, резервни делови за возила, поправка амфибије, делови униформе (замена истрошених). Набавка наведених средстава је делом реализована, а делом ће бити до краја године.

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	400.000,00	290.429,07	58	Еуро Петрол
Сопствени приходи од обављања делатности	100.000,00	0,00		
Укупно	500.000,00	290.429,07		

Средства су намењена за остале трошкове стручне службе – набавку делова униформе и ципела (летњи и зимски пар).

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	60.000,00	0,00	0	
Сопствени приходи од обављања делатности	15.000,00	0,00		
Укупно	75.000,00	0,00		

1.1.3. Обука

Настављена је обука чувара ради примене прописа у складу са Законом о заштити природе и другим законима. Ова обука се реализује континуирано. Обуку је реализовала стручна служба управљача у оквиру свог редовног посла, као и надлежна инспекција приликом редовне контроле управљача.

И током 2024. године је наша чуварска служба у више наврата учествовала у обуци и теренском раду чуварске службе Националног парка „Кишкуншаг“ (Мађарска) кроз активности у Националном парку „Кишкуншаг“. Посете колега из Мађарске нису изостале, али, ово заштићено подручје није обилажено, због безбедносних разлога. Теме у оквиру обуке су се делом односиле на рад на терену – вођење теренских белешки и поступање са прекршиоцима на терену. Представници управљача – стручне и чуварске службе су присуствовали и разним семинарима и предавањима у вези са очувањем/ ревитализацијом слатина, влажних и степских ливада са испашом стоке (воденим биволима и сивим – подолским говечетом).

Управљач је организовао више интерних обука за запослене у сектору заштите природе – употреба ГПС уређаја, употреба и унос података у базу података, руковање пловилом (веслање и вожња моторног чамца), а поновљена је и обавезна обука за заштиту на раду и противпожарну заштиту. Чуварска и рибочуварска служба је положила испит за вожњу и управљање моторним чамцем (капетанија Сента).

Чуварска служба управљача је учествовала на семинарима – обукама, а обележен је и Међународни дан чувара природе.

1.2. Одржавање

1.2.1. Управљање отпадом

Спроводиле су се уобичајене активности на одржавању реда и чистоће на одређеним локацијама: код срушене Шумске куће (периодично током године) и дуж едукативних стаза. Ове активности (организовање, сакупљање и одношење) реализовала је чуварска служба током редовних обилазака терена и повремено у сарадњи са другим службама предузећа. Током године нису организоване активности на заједничком

сакупљању отпада са представницима невладиних организација и разних удружења, због безбедносних разлога. Управљач је у договору са заинтересованим лицем организовао сакупљање отпада – селекцију секундарних сировина, што је добро функционисало током целе године.

Количина отпада се значајно повећала услед кретања и боравка миграната у заштићеним подручјима према Републици Мађарској (ПИО „Суботичка пешчара“ и СРП „Селевењске пустаре). Због наведеног се појавила и потреба санирања штете која је настала на стаништима природних реткости услед боравка великог броја људи у дужем периоду. Штета се санира у континуитету, тачније, кошењем и спречавањем пролажења се наведена станишта већим делом ревитализују, уз, наравно, појачано присуство чуварске службе на терену. Такође, отпад који је сакупљан од стране чуварске службе, допремљен је до сабирног центра који се налази на Палићу, одакле је даље преузела надлежна комунална служба. Напомињемо да је количина отпада значајно већа у односу на претходне године и да управљач више нема начина да свакодневно уклања смеће и демолиране едукативне табле, вештачке дупље за птице и делове мобилијара, које се свакодневно генерише у великој количини.

Средства су намењена и реализована за потребе сакупљања и одвожења отпада, као и за набавку цакова за смеће, заштитних рукавица и дезинфекционог средства и износе:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	160.000,00	160.000,00	80	ЈКП „Чистоћа и зеленило“
Буџет АПВ	40.000,00	0,00		
Укупно	200.000,00	160.000,00		

1.2.2. Одржавање постојећег мобилијара

Током 2024. године нису реализовани радови на обнављању уништених инфо табли дуж едукативних стаза, будући да, док се не успостави системско решење – наведене активности би могле да се реализују свакодневно.

1.2.3. Обележавање

Обележавање овог заштићеног подручја је реализовано протеклих година у складу са Правилником за обележавање заштићеног подручја), као и обнова табли забране улаза/приступа. Током 2024. године није реализовано обележавање овог заштићеног подручја, чак ни појединачне поправке, фарбање. Две табле су враћене на претходно место (приликом извале услед природних непогода и деловања вандала).

1.2.3 Заснивање и успостављање базе података (катастар, ГИС и др.)

Настављено је са уносом података у базу која се односи на спровођење режима мера заштите и унапређење рада управљача. У циљу ефикаснијег праћења делатности чуварске службе, као и адекватног планирања обиласка терена и извршења осталих радних задатака, наставила је са радом и база података за сва заштићена подручја којима управља ЈП „Палић–Лудаш” у виду чувања свих релевантних података (база локација, база фотографија).

База је и ове године допуњена великим бројем фотографија заштићеног подручја, ретких и угрожених врста. Поднете су две пријаве инспекцији за заштиту животне средине – нарушавање режима заштите. Прекршајне и кривичне пријаве нису подношене. ГПС – опрема, којом Управљач располаже, је повећала квалитет постојеће базе података, јер се сада, осим фотографија, запажања и других релевантних података, уносе и тачне

географске координате места на коме се налази популације ретких врста, као и величина популације и њен просторни распоред.

Настављена је пракса повезивања теренских белешки чувара (теренски дневник), теренске пријаве, пријаве надлежној инспекцији, фотографија недозвољене активности и тачних координата места (степен заштите) на ком се десила предметна недозвољена активност у једну целину. Показало се да то значајно повећава квалитет рада и убрзава ток процедуре. Проблем за унапређивање ове функције је, свакако, недовољан број кадрова одговарајуће стручне спреме, недовољног броја стручног људства за обраду ових података и недовољна фреквенција излазака на терен у функцији мониторинга (због других обавеза, недовољног броја (стручних) кадрова и присуства миграната на терену). База се показала као врло корисна, с обзиром да су сви елементи који су нам неопходни за припрему реализације одлуке о накнадама, унети. Конкретно – сви релевантни подаци који су потребни за наплату код различитих субјеката су квантификовани (електроводови, телефонска инфраструктура, водопривредни објекти, гасовод).

Управљач у континуитету користи „NaturaList“ базу, бесплатну апликацију Google Play. Сви подаци се, након уноса, преузимају у форми табеле. Настављени су информатички радови у оквиру Географско – Информационог Система (GIS). Настављено је са прикупљањем и усклађивањем потребних елемената система (рачунари, картографија, катастарски подаци и пратеће информације). Кроз сарадњу са Националним парком „Кишкунша“ чуварска и стручна служба је добила велику подршку (у смислу активности на терену и обуке у раду са одређеним програмима). Активности су се реализовале из сопствених средстава. За ефективни рад управљача потребно би било да се на нивоу државе изradi обједињени ГИС систем, да се дефинише начин уноса података, типови аутпута, итд. (пример таквог система – део који је доступан свим заинтересованим корисницима – у Мађарској <http://geo.kvvm.hu/tir/viewer.htm>).

Управљач је започео са употребом апликације коју је креирао Завод за заштиту природе Србије – „Теренска“. Представници чуварске службе у континуитету уносе предвиђене податке.

Средства су намењена за годишњу накнаду услуге Е-катастра и износе:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	20.000,00	4.983,33	24	Републички геодетски завод
Укупно	20.000,00	4.983,33		

2. Приоритетне мере и активности на управљању културно–историјским вредностима

Током 2024. године Управљач није радио на управљању културно–историјским вредностима у СРП „Селевењске пустаре“. Међуопштински завод за заштиту споменика културе Суботица је протеклих година реализовао активности у вези са археолошким рекогносцирањем терена на подручју СРП „Селевењске пустаре“ – обилазак терена и прикупљање површинских археолошких налаза. Обилазак терена се обављао у оквиру пројекта „Археолошка мапа северне Бачке“ и подржан је од стране Министарства културе и информисање Републике Србије. Током године, чуварска служба је у више наврата евидентирала истраживаче – археологе на терену, приликом рекогносцирања.

3. Управљање природним ресурсима

3.1. Мониторинг – праћење стања

И током 2024. године се у континуитету одвијао мониторинг станишта заштићених и строго заштићених врста. Предмет мониторинга у СРП „Селевењске пустаре“ су већином птице (36 таксона) и знатно мањи број биљних таксона (4), сисара (3 таксона), рибе (1

таксон), гмизавци (1 таксон) и сисари (1 таксон) – према *Правилнику о проглашењу и заштити строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака, животиња и гљива*.

И по овом основу је настављена сарадња са Националним парком „Кишкуншаг“ из Мађарске – радило се на униформисању система мониторинга у смислу појачаног праћења стања таксона који се у Мађарској налазе на листи Natura 2000 врста. Утврђене су значајне врсте које се налазе са обе стране границе и активности су се реализовале у складу са предвиђеним планом и динамиком праћења популација наведених врста.

Настављено је праћење станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе. Настављено је праћење распрострањења неких инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*), као и тренд распрострањења у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Rbr.	Naziv	Narodni naziv (srpski)	IUCN
1	<i>Astragalus dasyanthus</i>	kozinač	
2	<i>Centaurea sadlerana</i>	zečina, kozja brada	
3	<i>Cirsium brachycephalum</i>	kratkoglavičasta palamida	Least Concern – LC
4	<i>Colchium arenarium</i>	peščarski mrazovac	Least Concern – LC
5	<i>Iris arenaria</i>	peščarska perunika	
6	<i>Plantago schwarzenbergiana</i>	Švarcenbergova bokvica	
7	<i>Sedum hillebrandtii</i>	panonski jarić	
8	<i>Taraxacum serotinum</i>		
Insecta			
1	<i>Colias myrmidone</i>		
2	<i>Isophya costata</i>		
3	<i>Lycaena dispar rutila</i>		
4	<i>Maculinea (Phengaris) teleius</i>	močvarni mravnik	Near Threatened – NT
Ihtiofauna			
1	<i>Misgurnus fossilis</i>	čikov	Least Concern – LC
Batrahofauna			
1	<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	Least Concern – LC
2	<i>Pelobates fuscus</i>	žaba češnjača	Least Concern – LC
3	<i>Rana dalmatina</i>	šumska žaba	Least Concern – LC
4	<i>Triturus dobrogicus</i>	podunavski mrmoljak	Near Threatened – NT
Herpetofauna			
1	<i>Emys orbicularis</i>	barska kornjača	Lower Risk/near threatened – LR/NT
Ornitofauna			
1	<i>Alauda arvensis</i>	poljska ševa	Least Concern – LC
2	<i>Anthus campestris</i>	stepska trepteljka	Least Concern – LC
3	<i>Athene noctua</i>	kukumavka	Least Concern – LC
4	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	Least Concern – LC
5	<i>Coracias garrulus</i>	modrovrana – zlatovrana	Near Threatened – NT
6	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	Least Concern – LC
7	<i>Falco tinnunculus</i>	vetruška	Least Concern – LC

8	<i>Falco vespertinus</i>	siva vetruška	Near Threatened – NT
9	<i>Hirundo rustica</i>	seoska lasta	Least Concern – LC
10	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglava	Least Concern – LC

11	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak	Least Concern – LC
12	<i>Lanius minor</i>	sivi svračak	Least Concern – LC
13	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	Least Concern – LC
14	<i>Oenanthe oenanthe</i>	obična beloguza	Least Concern – LC
15	<i>Perdix perdix</i>	jarebica	Least Concern – LC
16	<i>Riparia riparia</i>	bregunica	Least Concern – LC
17	<i>Tringa totanus</i>	crvenonogi sprudnik	Least Concern – LC
18	<i>Upupa epops</i>	pupavac	Least Concern – LC
19	<i>Vanellus vanellus</i>	vivak	Least Concern – LC
Teriofauna			
1	<i>Apodemus agrarius</i>	prugasti miš	Least Concern – LC
2	<i>Cricetus cricetus</i>	hrčak	Least Concern – LC
3	<i>Erinaceus europaeus</i>	jež	Least Concern – LC
4	<i>Lutra lutra</i>	vidra	Near Threatened – NT
5	<i>Muscardinus avellanarius</i>	puh lešnikar	Least Concern – LC
6	<i>Mustela eversmanii</i>	stepski tvor	Least Concern – LC
7	<i>Nannopalax leucodon</i>	slepo kuće	Data Deficient – DD
8	<i>Plecotus austriacus</i>	ljiljak	Least Concern – LC
9	<i>Sicista subtilis</i>	stepski skočimiš	Least Concern – LC
10	<i>Spermophilus citellus</i>	evropska tekunica	Vulnerable – VU

Rađen je i мониторинг станишта ливадске линцуре (*Gentiana pneumonanthe*) на локалитету Се05 – „Селевењска шума“ и евидентирано је цветање.

Настављен је мониторинг станишта строго заштићених врста у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту природе, поготову у циљу успостављања што боље полазне основе за предстојећу ревизију овог заштићеног подручја (у смислу граница и режима заштите).

Наставило се и праћење распрострањења инвазивних врста биљака (*Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Ambrosia artemisiifolia*, *Asclepias syriaca*, *Celtis occidentalis*, *Fraxinus pennsylvanica*, *Gleditsia triacanthos*, *Robinia pseudoacacia*) – тренд распростирања у односу на спровођење мера активне заштите природе.

Све активности праћења стања и мониторинга су се реализовале у знатно мањем обиму, због безбедносних разлога.

Средства која су намењена за набавку колор пстенова за модровране и сателитског одашиљача за осичара нису реализоване:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Буџет АПВ	270.000,00	0,00	0	
Укупно	270.000,00	0,00		

3.2. Реинтродукција и реколонизација

У сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia” настављене су активности на програму „Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су евидентирани гнездећи парови модровране на подручју Резервата – укупно 20 парова у вештачким дупљама. На жалост, на терену је и ове године евидентирано да је велики број вештачких дупљи уништен и да оне нису на локацији на којој су постављене. Претпоставка је да су кориштене као огревно дрво. Такође, на територији овог заштићеног подручја је евидентирана крађа младунаца из дупљи – из укупно 3 дупље су нестали младунци – крађа од стране човеа. О свему је обавештено одељење за еколошки криминал севернобанатског округа. Такође, уочено је да је и велики

број вештачких дупљи (готово све) које су постављене за пупавца (*Uropsa europaeus*), такође уклоњене и нису на локацији на којој су биле постављене.

Удружење „Riparia“ ове активности финансира кроз своје пројекте. Управљач учествује кроз надзор чуварске службе и пратњу на терену и кроз надзор активности од стране стручне службе (контрола услова заштите природе број 03–372/2 од 24.03.2015.). Такође, управљач је великим делом дао допринос – у финансијском смислу – за израду вештачких дупљи за модровране током 2024. године. Наведене дупље (70 комада за модровране и 100 комада за певачице) су постављене на три заштићена подручја током 2024. године.

Локалитет на ком су током 2013. године успостављени услови за гнезђење пчеларице (*Merops apiaster*) и ласте брегунице (*Riparia riparia*) – Лофеј – лесни одсек – се ове године није одржавао, али се пратило успостављање гнездилишне популације. Током редовних обилазака терена, чуварска служба је пратила стање лесног одсека. Ове године нису евидентирани рупе, само су евидентирани гнездећи парови пчеларице (*Merops apiaster*).

Средства су намењена за израду вештачких дупљи за птице певачице и износе:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	240.000,00	240.000,00	80%	Луц – фадекор д.о.о.
Сопствени приходи од обављања делатности	60.000,00	0,00		
Укупно	300.000,00	240.000,00		

3.3. Рекултивација

Предвиђено је да део тршњака у депресијама појединих субјединица резервата се током зимских периода сече у циљу рекултивације. То је традиционалан начин коришћења трске у резервату у сарадњи са локалним становништвом и осталим заинтересованима.

Управљач је израдио Програм управљања тршњацима за период 2026 – 2029 година – рошење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе број: 002840576 2024 14850 000 000 501 106 од 24.10.2024. године.

У првој половини године, активности су се реализовале на основу добијених услова заштите природе (број 03 бр. 019–19/2 од 10.02.2021. године за период 2021–2025. године), при чему је стручна служба одредила локације (делови субјединице Лофеј на укупно око 5 хектара, део субјединице Траћик на укупно око 10 хектара) и услове како се може сећи. Чуварска служба обавља организацију и надзор ових активности.

У сезони 2023/2024. није било заинтересованих. Рок за реализацију активности (за сезону 2024/2025) по наведеним условима заштите природе је 28. фебруар 2025. године.

3.4. Ревитализација и мере активне заштите природе

Као редовна активност, наставила се ревитализација на локалитету станишта влажних ливада (Лофеј, Траћик 1 ха). Реализује се спровођењем мера активне заштите природе – кошењем ливада, кошењем тршњака у току зиме и током вегетације. Активне мере организује и контролише чуварска служба управљача, а делом се реализује у сарадњи са локалним становништвом и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03–1367/2 од 11.08.2017. године и број 03–93/3 од 06.03.2015.).

Мере активне заштите су се спроводиле током целе године и у складу са Условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе (решење број 03– 2019/4 од 11.10.2016.) и то сузбијање ивазивних алохтоних врста (циганско перје, кисело дрво) –

локалитет Селевењска шума (одељење 3/чистина 3, одсек ц,е и одељење 2/чистина 1,2, одсек а,б).

Радове је обављао подизвођач према инструкцијама чуварске службе. Активност је реализована уз стални надзор чуварске службе.

За реализацију предметних активности су планирана средства која су утрошена на додатно гориво за алате и за гориво за транспорт коза и оваца.

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	50.000,00	0,00	0	
Буџет АПВ	50.000,00	0,00		
Укупно	100.000,00	0,00		

За реализацију предметних активности су планирана посебна средства и то за ангажовање трећег лица за потребе кошења, тарупирања, вађења пањева и других активности на одржавању станишта (на око 40 ha укупне површине):

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	350.000,00	350.000,00	50	Рихтер Фрањо
Буџет АПВ	350.000,00	0,00		
Укупно	700.000,00	350.000,00		

Чуварска служба је и током ове године обилазила ово заштићено подручје у циљу евидентирања повољних станишта за биљку – *Gladiolus palustris* (мочварна сабљичица). Са друге стране границе, у Мађарској, врста је евидентирана, али код нас до сад још није.

Спроводиле су се и даље мере заштите орнитофауне (постављање дупљи, зимска дохрана, одржавање мира у Резервату током репродукције и миграције). Ове активности се реализују кроз сарадњу и програме Удружења љубитеља природе „Riparia“.

3.5. Пројекти и програми у области шумарства

Пар година уназад, корисник Селевењске шуме, са површином од 85,15 ha је Јавно предузеће „Војводинашуме“. Корисник је израдио нову Посебну основу за газдовање шумама. Током године је управљач у више наврата био у контакту са представницима наведеног предузећа, у циљу достављања података који се односе на локације заштићених и строго заштићених врста биљака, животиња и гљива (локације гнезда птица и дупљи слепих мишева, површине на којима се налазе популације биљака и слично). У сарадњи са Корисником Селевењске шуме, Управљач је у циљу активне заштите станишта заштићених врста, што су углавном биљне врсте пешчарских станишта на чистинама унутар шуме, обављао одређене активности чишћења да станишта не обрасту дрвенстим врстама, углавном неаутохтоних врста (кисело дрво, копривић, багрем) кроз организовање сакупљања грања и чишћења подраста на одређеним површинама.

3.6. Пројекти и програми у области ловства

Лов је на подручју СРП „Селевењске пустаре“ забрањен. Током године је у више наврата стручна и чуварска служба управљача комуницирала са Ловачким удружењем „Суботичка пешчара“ које делује на подручју заштитне зоне резервата.

Ловачко удружење „Капетански рит“ Кањижа сарађује са Управљачем и потражује решење о условима заштите природе за санитарно–селективни лов на простору СРП

„Селевењске пустаре“. Решење о условима заштите природе Покрајинског завода за заштиту природе се исходује и лов се реализује у складу са решењем о условима заштите природе.

Ловачко удружење „Суботичка пешчара“ је исходовало решење о условима заштите природе број: 002144138 2024 14850 004 002 501 100 од дана 30.07.2024. за израду „Ловне основе“ за ловиште „Суботичка пешчара 2 – Север“.

3.7. Пројекти и програми у области рибарства

Покрајински завод за заштиту природе је у свом мишљењу (број 03–2157/2 од 26.10.2016.) навео да у воденим стаништима у СРП „Селевењске пустаре“ услед неповољног хидролошког режима условљеног нивоом подземних вода и педолошком структуром (песковито земљиште, велике осцилације нивоа подземне воде, пресушивање у летњим периодима, висока заслањеност) није забележено стално присуство ихтиофауне, пошто не постоје услови за формирање и дугорочни опстанак стабилних популација риба. Стога, у смислу члана 2, став 1, тачка 28 Закона о о заштити и одрживом коришћењу рибљег фонда („Сл. гласник РС“, бр. 128/14) ова водена станишта не могу се сматрати риболовним водама. У складу са мишљењем Завода, Управљач није проглашавао рибарско подручје унутар СРП „Селевењске пустаре“.

Сходно горе наведеном, послове надзора и чувања водених станишта (заједно са ихтиофауном) на територији СРП „Селевењске пустаре“ (као и до сада) обављао је чувар заштићених подручја у складу са Законом о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 91/2010 – испр. и 14/16)), Уредбом о заштити СРП „Селевењске пустаре“ („Сл. гласник РС“, бр. 37/97) и Правилником о унутрашњем реду и чуварској служби Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ („Службени гласник РС“, бр. 70/2014).

3.8. Пројекти и програми у области пољопривреде

Део Резервата који припада општини Кањижа је већином државно пољопривредно земљиште и издају се кроз процедуре лицитације. Од 2019. године је забележена изузетно добра сарадња са надлежнима у општини Кањижа – прибављено је решење о условима заштите природе за израду Годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта у државној својини на територији општине Кањижа у 2024. години (решење број: 000433136 2024 14850 004 007 501 106 од дана 07.03.2024. године. Постоји изузетно квалитетна комуникација и размена информација, а корисници (закупци државног пољопривредног земљишта) се уредно обраћају управљачу приликом започињања активности.

Део Резервата који припада општини Суботица, Лофеј, је већином државно пољопривредно земљиште. Део ових површина је био предмет издавања у закуп – (делови у II и III степену заштите). Мали део ових површина је издаван у закуп (делови II и III степена заштите) током претходних година, а преостали делови, који се не издају у закуп су изузетно погодни за процес ревитализације – циљ је очување карактеристика станишта – влажних ливада и фрагмената степске и слатинске вегетације. Због распарчености природних станишта негативни утицаји пољопривредног окружења и присуства људи су изузетно јаки. Ширење инвазивних врста и сукцесија екосистема, без контролисаних активности на спровођењу мера активне заштите, води пропадању станишта и врста.

Управљач је кроз Уговор о суфинансирању послова у реализацији Програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на заштићеним подручјима учествовао у вођењу евиденције и базе података о катастарским парцелама пољопривредног земљишта у државној својини у заштићеним подручјима, чуварска служба је обилазила терен и комуницирала са корисницима и потенцијалним закупцима, стручна служба је пружила помоћ у питањима коришћења пољопривредног земљишта у заштићеним подручјима. Такође, управљач је и током ове године интензивно комуницирао са представницима Општине Кањижа и помагао у писању захтева за ревизијом просторног концепта заштите овог заштићеног подручја, конкретно, омогућавање испаше у режиму II

степену заштите, што је сада забрањено Уредбом о заштити овог заштићеног подручја. Дозвољавање испаше у режиму заштите II степена би требало да буде основ ревизије просторног концепта заштите, будући да је сукцесија екосистема на субјединицама у режиму заштите другог степена, узела маха и да је неминовна примена испаше као мере активне заштите природе.

Комисија за израду годишњег програма заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта – Општина Кањижа нам је још 2022. године доставила обавештење (број: 320 – 497/2022 – 01 од 21.10.2022. године) у вези са катастарским парцелама на заштићеном подручју које су издате у закуп у складу са Правом пречег закупа – сточари по ПРВОМ кругу јавног надметања у циљу спречавања даље деградације станишта и спровођењу испаше, као хитне мере. Наведени документ, тачније, уговори који су склопљени са корисницима, су усклађени са Решењем о условима заштите природе Министарства заштите животне средине (решење број: 353 – 02 – 02694/2022 – 04 од 30.09.2022. године).

3.9. Пројекти и програми у области управљања водама

Уредбом о заштити је ограничено коришћење водног ресурса на подручју СРП „Селевењске пустаре“ јер се режимима забрањује прокопавање канала и изградња заливних система, извођење радова и активности које би нарушиле геоморфолошку одлику подручја, изградња грађевинских објеката.

Као и претходних година и ове, 2024. године, посебне активности у планском периоду су биле: надзор над усклађеним коришћењем простора СРП „Селевењске пустаре“, спречавање радова којима се нарушава прописани режим заштите водног ресурса.

Ни током 2024. године нису настављени разговори у вези са регулацијом и ревизијом водног режима на сливном подручју језера Палић и Лудаш (ком припада и СРП „Селевењске пустаре“), а у циљу доношења концепције одржавања и управљања режимом вода на сливном подручју језера Палић и Лудаш. Управљач, као ни други субјекти, није био у прилици да организује састанке.

Чуварска служба је у више наврата евидентирала постављање заливних система (пумпи и цеви) у заштитној зони овог заштићеног подручја. На жалост, с обзиром да управљач нема надлежности у заштитној зони, активности нису спречене, али је покушана едукација (како корисника на терену, тако и представника водопривредног предузећа из Кањиже). Наведено није имало резултата, будући да су за заливне системе пољопривредницима давале субвенције и разне олакшице за куповину.

Напомињемо да је због свега наведеног, као и због приметне аридизације, повлачења подземних вода, неопходно урадити ревизију просторног концепта заштите овог заштићеног подручја у што скоријем периоду. Јер, **црпљењем подземне воде из заштитне зоне овог заштићеног подручја, директно се угрожава опстанак слатина**, губе се капиларне везе и нарушава се интегритет овог заштићеног подручја.

И током 2024. године је планирано да се покрене иницијатива у вези са активностима које је потребно предузети у целом региону, а поводом утицаја климатских промена (и) на ово заштићено подручје. Управљач је иницирао састанке са водопривредним институцијама и институцијама заштите природе, а све у циљу изналагања решења да се вода „врати“ на предметно подручје, како би се ублажили драстични ефекти суше на живи свет и сукцесију екосистема. Евидентирани су значајне промене у расподели количине падавина током године – јављају се пикови (екстреми) у смислу појаве поплава и суша, што, свакако не одговара живом свету, тачније – утиче на његову убрзану промену. Током прошле године је о наведеној теми покренута иницијатива од стране Општине Кањижа и представници управљача, заједно са представницима Покрајинског завода за заштиту природе су активно учествовали.

Након више одржаних састанака са представницима ДТД ВДП „Северна Бачка“, дошло се до закључка да наведена проблематика превазилази надлежности јавних предузећа и да је

тема, која се односи на недостатак воде и климатске промене, надлежност државе и целог региона и да је у будућности неопходно планирати капиталне пројекте (од државне важности) који би спречили даљу аридизацију региона. Управљач је одржао и више састанака са колегама из Мађарске, на којима је добио значајне информације у вези са механизмима „враћања“ воде на слатинска станишта, која су у овом тренутку најугроженија.

IV ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА

Током 2024. године су одржана предавања у оквиру истраживачких – еко кампова, али у мањем обиму. Упоредо са устаљеним активностима у оквиру кампа, реализован је и наставак програма „Активна заштита модровране постављањем вештачких гнездилишних дупљи у Војводини“. У питању је дугогодишњи програм постављања дупљи на одговарајућим стаништима и праћење гнежђења на заштићеним подручјима и еколошким коридорима у региону. Током 2024. године су постављене нове и замењене старе, дотрајале и уништене дупље, које су израђене током ове и претходне године. Током два последња дана трајања кампа (19.10.2024. године), одржана је „Конференција за модровране“ – у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“ у склопу пројекта „Заштита модровране (*Coracias garrulus*) у Војводини“. Први дан конференције је био резервисан за управљаче заштићених подручја, на чијој територији су постављене вештачке дупље за модровране, или су заинтересовани да се у наредном периоду поставе дупље за гнежђење на заштићена подручја којима управљају. Поред представника Удружења, који су приказали пројекат и резултате кроз двадесет пуних година трајања пројекта, управљач је указао на значај сарадње управљача заштићених подручја и невладиног сектора и представио добар модел сарадње са Удружењем на спровођењу мера активне заштите природе – тачније, станишта и врста. Закључак првог дана конференције је био да су резултати пројекта одлични – на почетку самог пројекта је на територији Војводине евидентирано укупно до 20 гнездећих парова, а за двадесет година пројекта и активне заштите постављањем вештачких дупљи – тај број је достигао 509, а на територији целе Србије је процена да постоји највише 600 гнездећих парова. Пројекат би, свакако, требало наставити и проширити и на друга заштићена подручја у складу са моделом који добро функционише. Другог дана конференције су се састали представници невладиних организација које су укључене у пројекат, координатори пројекта за поједине (готово све) регионе у Војводини и Србији, у циљу изношења података за 2024. годину – стања популације модровране у региону. Разговарало се и о наставку пројекта и унапређењу активности на свим пољима. Након конференцијског дела програма, сви присутни су учествовали и у изради дупљи за модровране, које ће бити постављене на заштићеним подручјима током 2025. године и у обиласку терена. Учесници кампа су дали значајан допринос заштити и унапређењу наведене врсте, као и заштите природе уопште.

Истраживачко образовни рад и мониторинг се одвијају континуирано у сарадњи са Удружењем љубитеља природе „Riparia“. Управљач учествује кроз надзор, праћење стања и логистичку подршку (превоз теренским возилом). Већина пројекта је вишегодишњег континуираног карактера у функцији заштите врста.

У Резервату се реализују заједнички пројекти: зимско храњење птица на локалитету *Селевењска шума* – (II степен заштите), пројекат постављања вештачких дупљи на одговарајућим стаништима и мониторинг птица дупљашица (сове, птице певачице, грабљивице), мониторинг птица са едукацијом за школску омладину.

Настављене су активности следећих пројеката:

- Програм “Активна заштита модровране постављањем гнездилишних дупљи у Војводини” – током године су настављене активности на евидентирању гнездећих парова модровране на подручју СРП „Селевењске пустаре“. На подручју резервата су постављене нове дупље – а до краја године је планирано постављање преосталих дупљи.
- Програм мониторинга птица дупљашица и других птица на подручју резервата (сове, птице певачице, грабљивице).

- Реализоване су активности у оквиру Међународног зимског цензуса птица водених станишта (IWC – International Waterbird Census) – у сарадњи са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије
- Организована је посматрања птица у оквиру *Европског дана посматрања птица*. Манифестација се одржавала сваког првог викенда у октобру – обилазак терена у организованој групи, мониторинг и евидентирање уочених јединки птица. Активност су се спроводиле у сарадњи и са Друштвом за проучавање и заштиту птица Србије. Активности су се финансирале из сопствених средстава удружења.

У складу са дозволом за сакупљање строго заштићених и заштићених дивљих врста биљака у научноистраживачке сврхе издатом од стране надлежног Министарства за заштиту животне средине Републике Србије као и договором са управљачем и у току 2024. године реализована су еколошка истраживања водених станишта у околини у оквиру СРП „Селевењске пустаре“ од стране Научне установе Институт за хемију, технологију и металургију, Универзитета у Београду. На поменутим локалитетима реализовано је **узимање узорака макрофита (алги реда *Charales* и васкуларних водених биљака), фитобентоса и фитопланктона.**

Узорковање алги реда *Charales* (пршљенчице) и пратећих васкуларних водених биљака вршено је са циљем одређивања квалитативног и квантитативног састава заједница пршљенчица, као и њихових еколошких карактеристика. Пршљенчице и друге макрофите су узорковане у што мањем, али довољном броју јединки на основу којих може извршити детерминација. Поред сакупљања макрофита, на терену су мерени и физичко-хемијски параметри (Т, рН, ЕС, растворени О₂), а узети су и узоци воде за даље физичко-хемијске анализе, у циљу анализе еколошких карактеристика нађених врста. Чуvari заштићеног подручја – Иван Ласо Пајић и Саша Вујић су били логистичка подршка истраживачима. Извештај преносимо у целини:

Univerzitet u Beogradu
Institut za hemiju tehnologiju i metalurgiju
Institut od nacionalnog značaja za Republiku Srbiju

Njegoševa 12, 11001 Beograd, P. fah 473
 Telefoni: centrala 3640-232; gen. direktor 3640-227; fah: 3640-234
 E-mail: ihtm@ihtm.bg.ac.rs; <http://www.ihtm.bg.ac.rs>
 PIB: 100160355, JBKJS:81325; Matični broj: 07805497, Žiro račun: 205-67093-84

Javno preduzeće "Palić-Ludaš"
 Kanjiški put 17/a
 24413 Palić
 E-mail: office@palic-ludas.rs
 Tel: +381 (24) 753-121

Beograd, 04.12.2024.

PREDMET: Izveštaj o realizovanim terenskim istraživanjima u okviru i okolini SRP „Selevenjske pustare“ za 2024. godinu

Poštovani,

U skladu sa Dovolom za sakupljanje strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka u naučnoistraživačke svrhe izdatom od strane nadležnog Ministarstva za zaštitu životne sredine Republike Srbije (br. 983083 2024 14850 004 003 501 093), kao i Rešenjem Pokrajinskog Zavoda za zaštitu prirode AP Vojvodina (br. 019-973/2), i dogovorom sa upravljачem JP „Palić-Ludaš“, u toku 2024. godine realizovana su ekološka istraživanja vodenih staništa u okolini i u

okviru SRP „Selevenjske pustare“ od strane Naučne ustanove Institut za hemiju, tehnologiju i metalurgiju, Univerziteta u Beogradu (UB-IHTM).

Istraživanja su realizovana 13. i 14.05.2024. godine. Na pomenutim lokalitetima realizovano je uzimanje uzoraka makrofita (algi reda Charales i vaskularnih vodenih biljaka).

Uzorkovanje algi reda Charales (pršljenčice) i pratećih vaskularnih vodenih biljaka vršeno je sa ciljem određivanja kvalitativnog i kvantitativnog sastava zajednica pršljenčica, kao i njihovih ekoloških karakteristika. Pršljenčice i druge makrofite su uzorkovane u što manjem, ali dovoljnom broju jedinki na osnovu kojih može izvršiti determinacija. Pored sakupljanja makrofita, a uzeti su i uzroci vode za dalje fizičko-hemijske analize, u cilju analize ekoloških karakteristika nađenih vrsta, kao uzorci vode za eDNA analize. I pored predusretljivosti upravljača da stavi na uslugu uređaj za merenje fizičko-hemijskih parametara (multiparametarski uređaj Multi 3630 IDS Set G) koji je vlasništvo JP „Palić-Ludaš“, na terenu nisu izmereni fizičko-hemijski parametri zbog neispravnosti uređaja.

Istraženo je osam lokaliteta u okviru i okolini SRP „Selevenjske pustare“, a pršljenčice su bile prisutne na četiri. To su: stari majdan (istočno od Volujskih pašnjaka), **pojilište kod autoputa (južni deo Selevenjske šume)**, pojilište pre majdana (zapadno od Selevenjske šume) i velika peskara kod autoputa. Sa svih osam lokaliteta uzeti su uzorci vode za eDNA analize.

*Boldovani lokalitet je u okviru zone zaštite.

Nađene su četiri vrste algi reda Charales: *Chara canescens* Desv. & Loisel. in Loisel. 1810, *Chara hispida* (L.) Hartm. 1820, *Chara contraria* A. Braun ex Kütz. 1845 i *Chara tenuispina* A. Braun 1835.

Vrste *Chara canescens* Desv. & Loisel. in Loisel. 1810, *Chara hispida* (L.) Hartm. 1820 i *Chara tenuispina* A. Braun 1835 nalaze u Prilogu 1 „Pravilnika o proglašenju i zaštiti strogo zaštićenih i zaštićenih divljih vrsta biljaka, životinja i gljiva“ („Službeni glasnik RS“, br. 5/2010, 47/11, 32/16, 98/16), kao strogo zaštićene. Veoma su značajne i retke vrste na nivou Srbije, a vrsta *Chara tenuispina* A. Braun 1835 jedna je od najređih vrsta pršljenčica na nivou Evrope.

Prilažem i nekoliko fotografija sa terena:

Fotografija 1. Velika pesara kod autoputa, stanište vrste *C. hispida*.

Fotografija 2. Pojilište zapadno od Selevenjske šume, stanište vrste *C. tenuispina* i *C. canescens*.

Fotografija 3. Vrste roda *Chara* sp. na lokalitetu pojilište zapadno od Selevenjske šume

Zahvaljujem se na saradnji.

S poštovanjem,

Aleksandra Marković

naučni saradnik UB-IHTM-a

Fotografija 1. Velika peskara kod autoputa

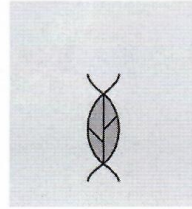

Fotografija 2. Pojilište zapadno od Selevenjske šume

Fotografija 3. Vrste roda *Chara* sp. na lokalitetu pojilište zapadno od Selevenjske šume

Извештај о активностима на пројекту „Предлог стратегије за очување инсеката опрашивача у Србији – за бољу будућност (SPAS)“, програм ИДЕЈЕ (Фонд за науку Републике Србије) на подручју СРП „Селевењске пустаре“, у току 2024. године“ – достављамо у целости:

ПРЕДЛОГ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
Департман за биологију и екологију
Број: 04-24-1/64
Датум: 03.12.2024.
НОВИ САД

Универзитет у Новом Саду | Природно-математички факултет | Департман за биологију и екологију

Извештај о активностима на пројекту „Предлог стратегије за очување инсеката
опрашивача у Србији - за бољу будућност (SPAS)“, програм ИДЕЈЕ (Фонд за науку
Републике Србије) на подручју СРП „Селевењске пустаре“, у току 2024. године

У складу са Дозволом Министарства заштите животне средине и Сагласношћу управљача ЈП „Палић-Лудаш“, тим истраживача са Департмана за биологију и екологију (ПМФ) и Института Биосенсе, Универзитета у Новом Саду спровео је у току 2024. године планиране активности на успостављању мониторинга инсеката опрашивача (пчеле, околике муве и дневни лептири) који обухвата праћење диверзитета и бројности опрашивача и прикупљање информација о њиховим стаништима (цветни ресурси, птице, састав и коришћење земљишта). Методологија рада на терену обухвата попис и узорковање једники опрашивача на трансектима дужине 500 м, односно 600 м, у одговарајућим стаништима, као и постављање клопки (10 по локалитету) у које се инсекти хватају током 12 часова. Одабрани локалитети обилазе се три пута у току сезоне (април, јун и септембар) уз потенцијалне накнадне обиласке намењене прикупљању додатних информација о стаништима опрашивача. Истраживања на терену спроводе се у 2022., 2023. и 2024.-тој години.

На подручју ЈП „Палић-Лудаш“, изабрани су следећи локалитети: Селевењске пустаре (координате 46.13 19.907) на којима постоје услови станишта који одговарају пројектним циљевима. Тим истраживача у саставу: др Снежана Раденковић (редовни професор), др Дубравка Милић (редовни професор) и др Соња Мудри-Стојнић (научни сарадник) посетили су одабране локалитете 01.4.2024., 28.5.2023. и 5.9.2024. у складу са временским условима неопходним за спровођење истраживања. Смештај за чланове тима био је обезбеђен у Визиторском центру, на чему се овим путем искрено захваљујемо Управљачу.

Материјал који је узоркован на одабраним локалитетима (јединке околиких мува, пчела и дневних лептира, као и других зглавкара ухваћених у клопке за опрашиваче и примерци врста биљака које су означене као главни опрашивачи) похрањен је у одговарајућим збиркама на Департману за биологију и екологију (ПМФ, УНС). Део материјала још увек је у процесу обраде и идентификације. У наставку су приказани спискови врста забележених на истраживаним локалитетима добијени на основу до сада обрађеног материјала, уз напомене о најзначајнијим налазима.

Осолике муве:

На истраживаним локалитетима забележено је укупно 7 врста (Табела 1), део материјала још увек је у процесу обраде и идентификације.

Табела 1. Списак врста осолних мува забележених током 2024. године

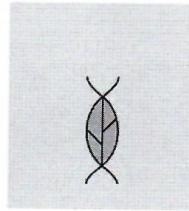
<i>Sphaerophoria</i>	<i>scripta</i>
<i>Syrhita</i>	<i>piplens</i>
<i>Chrysotoxum</i>	<i>cautum</i>
<i>Eupeodes</i>	<i>luniger</i>
<i>Merodon</i>	<i>moenium</i>
<i>Eristalis</i>	<i>tenax</i>
<i>Paragus</i>	<i>medeae</i>

Пчеле и бумбари:

На истраживаним локалитетима забележено је 34 врсте (Табела 2), део материјала још увек је у процесу обраде и идентификације.

Табела 2. Списак врста пчела забележених током 2024. године

<i>Andrena</i>	<i>flavipes</i>
<i>Andrena</i>	<i>ovatula</i>
<i>Andrena</i>	<i>saxonica</i>
<i>Bombus</i>	<i>sylvorum</i>
<i>Bombus</i>	<i>terrestris</i>
<i>Camptopoeum</i>	<i>friesei</i>
<i>Ceratina</i>	<i>cyanea</i>
<i>Dasygoda</i>	<i>hirtipes</i>
<i>Dasygoda</i>	<i>morawitzi</i>
<i>Eucera</i>	<i>chrysopyga</i>
<i>Eucera</i>	<i>longicornis</i>
<i>Eucera</i>	<i>nigrescens</i>
<i>Halictus</i>	<i>maculatus</i>
<i>Halictus</i>	<i>sexcinctus</i>
<i>Halictus</i>	<i>simplex</i>
<i>Halictus</i>	<i>tetrazonius</i>
<i>Heringia</i>	<i>heringi</i>
<i>Hylaeus</i>	<i>annularis</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>albipes</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>discum</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>glabriusculum</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>pauillum</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>sexstrigatum</i>
<i>Lasioglossum</i>	<i>truncaticolle</i>
<i>Megachile</i>	<i>circumcincta</i>
<i>Megachile</i>	<i>deceptoria</i>
<i>Nomada</i>	<i>bifasciata</i>
<i>Nomada</i>	<i>flavoguttata</i>

Универзитет у Новом Саду | Природно-математички факултет | Департман за биологију и екологију

<i>Nomiapis</i>	<i>bispinosa</i>
<i>Osmia</i>	<i>aurulenta</i>
<i>Seladonia</i>	<i>vestita</i>
<i>Systropha</i>	<i>curvicornis</i>
<i>Tetralonia</i>	<i>alticincta</i>
<i>Xylocopa</i>	<i>violacea</i>

Дневни лептири:

На истраживаним локалитетима забележено је 8 врста дневних лептира (Табела 3), део материјала још увек је у процесу обраде и идентификације.

Табела 3. Списак врста дневних лептира забележених током 2024. године

<i>Glaucopsyche</i>	<i>alexis</i>
<i>Iphiclides</i>	<i>podalirius</i>
<i>Maniola</i>	<i>jurtina</i>
<i>Pieris</i>	<i>rapae</i>
<i>Plebejus</i>	<i>argus</i>
<i>Polyommatus</i>	<i>icarus</i>
<i>Pontia</i>	<i>edusa</i>
<i>Pyrgus</i>	<i>malvae</i>

Биљке:

На Селевењским пустарама у јесен забележено је укупно 32 врста биљака (Табела 4).

Табела 4. Списак врста биљака забележених током 2024. године на Селевењским пустарама

<i>Allium</i>	<i>scorodoprasum</i>
<i>Achillea</i>	<i>asplenifolia</i>
<i>Ajuga</i>	<i>genevensis</i>
<i>Arabidopsis</i>	<i>thaliana</i>
<i>Betonica</i>	<i>officinalis</i>
<i>Capsella</i>	<i>bursa-pastoris</i>
<i>Carduus</i>	<i>nutans</i>
<i>Centaurea</i>	<i>jacea</i>
<i>Cerastium</i>	<i>dubium</i>
<i>Convolvulus</i>	<i>arvensis</i>
<i>Euphorbia</i>	<i>esula</i>

Трг Доситеја Обрадовића 2, 21000 Нови Сад, Србија | тел: +381 21 458 988 | факс: +381 21 450 620

<i>Euphorbia</i>	<i>cyparissias</i>
<i>Galium</i>	<i>verum</i>
<i>Genista</i>	<i>tinctoria</i>
<i>Iris</i>	<i>pumila</i>
<i>Lamium</i>	<i>purpureum</i>
<i>Lamium</i>	<i>amplexicaule</i>
<i>Linum</i>	<i>perenne</i>
<i>Lotus</i>	<i>corniculatus</i>
<i>Lythrum</i>	<i>virgatum</i>
<i>Muscari</i>	<i>neglectum</i>
<i>Ononis</i>	<i>spinosa</i>
<i>Peucedanum</i>	<i>cervaria</i>
<i>Potentilla</i>	<i>reptans</i>
<i>Rhinanthus</i>	<i>borbasii</i>
<i>Salvia</i>	<i>pratensis</i>
<i>Sanguisorba</i>	<i>officinalis</i>
<i>Senecio</i>	<i>vernalis</i>
<i>Senecio</i>	<i>jacobea</i>
<i>Tetragonolotus</i>	<i>maritimus</i>
<i>Trifolium</i>	<i>pratense</i>
<i>Vicia</i>	<i>cracca</i>

Приликом сваког обиласка терена прикупљен је по један примерак врста које су означене као најважнији цветни ресурси. Ботанички материјал похрањен је у хербару Департману за биологију и екологију (БУНС).

Radenković Snežana

Проф. др Снежана Раденковић, руководица пројекта СПАС

Нови Сад, 02.12.2024.

Goran Anackov

Проф. др Горан Аначков, директор Департмана за биологију и екологију, ПМФ, Универзитет у Новом Саду

Током 2024. године, управљач је издао два решења о сагласности у складу са чланом 57 и чланом 68 под 5а Закона о заштити природе („Сл. гласник РС“, бр. 36/09 и 88/10, 91/2010 – испр. и 14/16) за активности на заштићеном подручју Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“:

1. Сагласност за сакупљање отпада (секундарних сировина) унутар заштићеног подручја Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“;
2. Сагласност за снимање кадрова у заштићеним подручјима Специјални резерват природе „Лудашко језеро“, Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“, Предео изузетних одлика „Суботичка пешчара“ и Парк природе „Палић“ за потребе кампање „Јесен у Србији“;

Средства су реализована за трошкове боравка учесника еко–кампова (трошкови средстава за хигијену и одржавање Визиторског центра „Лудаш“, прања постелине и ангажовања сервиса за чишћење и одржавање зграде и износе:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Буџет јединице локалне самоуправе	441.000,00	440.873,19	100	Хедера, Биромаркет, Зора
Конкурс АПВ	90.000,00	100.000,00		
Укупно	531.000,00	540.873,19		

V ПЛАНИРАЊЕ, ИЗГРАДЊА И УРЕЂЕЊЕ ПОДРУЧЈА

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе, махом у односу на ревизију заштићеног подручја у смислу конкретизације просторног концепта заштите, јер надлежни Покрајински завод за заштиту природе још ради на овоме. Управљач је био активан на терену у вези са овом групом задатака – појачан је мониторинг и праћење стања, а све у циљу успостављања функционалних еколошких коридора у Резервату.

VI ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА

1) Презентација заштићеног подручја

– Штампање промотивног материјала намењеног посетиоцима

Планирана припрема дизајна и штампа годишњака „Лудашки записи“ који је излазио годишњом динамиком до 2012. године, није реализована. Планирано је да публикација обједини популарне радове, кратке записе, фотографије и разне чланке који се односе на заштићена подручја у нашем региону, посебно на СРП „Лудашко језеро“. Примерци публикације би се поклањали заинтересованим појединцима и групама.

– Медијско представљање (израда видео и аудио материјала)

Наставила се сарадња са локалним и регионалним гласилима Ју еко ТВ, Панон РТВ, ТВ Војводина и свим заинтересованим гласилима, као и са интернет порталом www.subotica.info о чему је надлежно министарство обавештавано месечном динамиком.

Активности су се реализовале из сопствених прихода од обављања делатности.

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства	%	Извршилац посла
---------------------------------------	--------------------	----------------------	---	-----------------

		до 30.11.2024.		
Сопствени приходи од обављања делатности	15.000,00	15.000,00	100	Ноах агенција д.о.о.
Укупно	15.000,00	15.000,00		

– Брендирање – установљивање заштитног знака СРП „Селевењске пустаре“

Управљач је и током 2024. године планирао да у складу са постојећом легислативом знак заштићеног подручја пласира локалном становништву и корисницима простора као могућност постављања на своје производе, презентације и сл. Нажалост, због недостатка људских и финансијских средстава, планиране активности нису реализоване.

2) Опремање центра за посетиоце

На подручју Специјалног резервата природе „Селевењске пустаре“ не постоји центар за посетиоце, већ Визиторски центар Лудаш, смештен у СРП ”Лудашко језеро” има ту намену за сва заштићена подручја у региону. (Више детаља у Извештају о остваривању Програма управљања Специјалним резерватом природе „Лудашко језеро” за 2024. годину).

За 2024. годину је планиран наставак реновирања, као и уређење ентеријера који је у прошлости служио као део едукативне стазе, који се односио на причу о традиционалном начину живота, због административних и организационих разлога радови су касно започети:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Министарство заштите животне средине	600.000,00	0,00		
Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	62.925,00	0,00		Богнар Теам
Конкурс АПВ	200.000,00	0,00		
Укупно	862.925,00	0,00		

3) Пројекти и програм у области туризма

Током 2024. године нису реализовани пројекти у области туризма – углавном – за то су постојали оправдани разлози. Конкретно, огроман број неидентификованих лица која се неконтролисано крећу по овом заштићеном подручју и целом пограничном региону.

VII САРАДЊА

1) Сарадња и партнерство са локалним становништвом

2) Сарадња са другим власницима и корисницима непокретности у заштићеном подручју

И током 2024. године се сарађивало са корисницима простора (локално становништво, закупци пољопривредног државног земљишта, пољопривредници). Регистровани су упити током целе године – укупно (17). Махом су се јављали корисници и власници катастарских парцела приликом, тј. пре почетка реализације пољопривредних радова. Велики број упита се односио и на тумачење постојећих решења о условима заштите природе – могућа дубина орања, период сетве, жетве. Локално становништво представља велику помоћ приликом мониторинга, како строго заштићених и заштићених врста, тако и инвазивних врста биљака и животиња. Такође, на основу прича локалног становништва, добијамо информације о ареалима (распрострањењу) појединих врста, па чак и станишта. Јер, старо становништво још увек памти какви су услови били пре „уређивања“ предела на овом подручју. На основу тих прича, управљач покушава да

реконструише некадашњу слику и да припрема нове пројекте ревитализације (колико је у домену управљача). На жалост, неке ствари су иреверзибилне и то је, можда, и најтеже предочити локалном становништву.

Остали корисници простора су се обраћали упитима, углавном, у вези са коришћењем Селевењске шуме (крчење багрема, сакупљање грана и сл.), као и у вези са тачним границама заштићеног подручја.

3) Сарадња са невладиним организацијама

Наставила се дугогодишња сарадња са Удружењем љубитеља природе „Riparia” кроз разне програме и активности (деталји у претходним поглављима).

Средства су намењена за материјалне трошкове боравка представника управљача на другим заштићеним подручјима у земљи и иностранству, није реализовано:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00	0,00	0%	
Укупно	50.000,00	0,00		

4) Међународна сарадња

Настављена је и значајно унапређена сарадња са Националним парком Кишкуншаг из Кечкемета (Мађарска).

И током 2024. године су настављени договори да се стручна служба састаје месечном динамиком и то наизменично – један састанак у Мађарској, а други – наредног месеца – у Србији, док ће чуварска служба чешће да има заједничке обиласке терена, по истом кључу – заједнички терен мађарске и наше чуварске службе прва посета (обилазак) у Националном парку „Кишкуншаг“ у Мађарској, а други на нашим заштићеним подручјима. Састанци су поред конструктивних договора, обухватили и презентацију значајних области за обе стране – конкретно – мониторинг врста и станишта, проблеми у управљању специфичним типовима станишта, планови за даље заједничке прекограничне пројекте; униформисање активности чуварских служби (пресек обавезних активности чувара у односу на наше и мађарске прописе); заједнички рад у оквиру Natura 2000 врста (појачано праћење и евидентирање одређених таксона и станишта) и слично. Поред наведеног, сарадња са НП „Кишкуншаг“ се огледала и у међусобним посетама приликом обележавања значајних датума за заштиту природе.

Деталји у вези са међународном сарадњом су описани у месечним извештајима које управљач доставља Министарству.

5) Сарадња са надлежним институцијама

Настављена је сарадња са Покрајинским заводом за заштиту природе кроз реализацију пројеката на терену и током стручних надзора Завода.

У више наврата током године је реализована инспекцијска контрола управљача у вези са СРП „Селевењске пустаре“ (евидентирање докумената предвиђених Законом о заштити природе, контрола решења о извршењу решења и решења о условима заштите природе и контрола рада и евиденције теренских белешки чуварске службе) од стране инспектора за заштиту животне средине у области заштите и коришћења природних добара и ресурса (Република Србија, Аутономна Покрајина Војводина, Покрајински секретаријат за урбанизам и заштиту животне средине, Подручна јединица Суботица). Предмет инспекцијског надзора је била контролна листа која се налази на интернет страници

Покрајинског секретаријата: http://www.ekourb.vojvodina.gov.rs/sites/default/files/KL_PRI_01-Upravljac_i_zasticenih_podrucja.doc

Записнички је констатовано да управљач поседује сву потребну документацију. Настављена је добра сарадња са Градом Суботица – учешће у разним активностима које се односе на кориснике простора, конкретно у СРП „Селевењске пустаре“ (давање разних мишљења, сагласности и сл.), као и са јавним предузећима којима је Град оснивач. Са представницима Јавног предузећа „Војводинашуме“, Шумско газдинство Сомбор, Шумска управа Суботица је настављена добра сарадња, кроз реализацију њихових планова и активности на терену. Ангажована је била како стручна, тако и чуварска служба.

Управљач је наставио сарадњу са Прихватилиштем за дивље животиње „Зоо – Палић“ – велики број јединки птица је пуштен у природу, након опоравка у наведеном прихватилишту.

Током године је реализована добра сарадња са представницима Министарства унутрашњих послова – погранична полиција, као и сектор за еколошки криминал у заштићеном подручју. Због великих проблема са лицима која бораве на терену (мигранти), управљач је у обавези да континуирано обавештава надлежне институције, како би се осигурала заштита од напада или било којих других инцидената на поменути локалитетима унутар Резервата.

Средства су намењена за материјалне трошкове боравка представника управљача на семинарима и обукама, нису реализована средства:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2024.	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	50.000,00	0,00	0%	
Укупно	50.000,00	0,00		

6) Сарадња са информативним гласилима и стручним часописима

И у 2024. године се одвијало стално медијско приказивање (дневне новине, часописи, магазини, радио, телевизија) напора, резултата и успеха на очувању и унапређењу стања комплетног заштићеног подручја, његовог коришћења, као и проблема и тешкоћа који прате заштиту. Као и претходних пар година и ове, 2024. године, најчешће теме у вези са СРП „Селевењске пустаре“ су биле присуство миграната, ревитализација шумо–степских станишта, коришћење шумског земљишта (Селевењске шуме), дефицит воде – подземне и надземне.

Активност је реализована из сопствених прихода предузећа – средства су утрошена за намену медијског приказивања на www.subotica.info.

VII ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ

1. Противпожарна заштита

Током 2024. године није регистрован већи пожар на предметном заштићеном подручју. Тачније, регистровано је више мањих пожара који су били изазвани од стране миграната у нелегалним мигрантским камповима. Захваљујући брзој реакцији чуварске службе, представника министарства унутрашњих послова ватрогасне бригаде – пожари су санирани и локализовани.

Уколико се деси пожар обавештавамо Покрајински завод за заштиту природе, као и Министарство заштите животне средине, кроз месечне извештаје.

Чуварска служба је континуирано на терену обављала разговоре са локалним становништвом у циљу превенције од пожара (спречавање паљења стрњике и трске и указивање на штетне последице пожара).

Током осетљивих периода (рано пролеће, касна јесен, дани око Првог маја) чуварска служба обавља појачан надзор.

Активности су реализоване из сопствених ресурса.

Активности на државању постојеће опреме – апарата за гашење (допуњавање, атести и контрола) и набавку нових су реализоване из Сопствених прихода од обављања делатности:

Средства за ову намену обезбеђује се:	Планирана средства	Реализована средства до 30.11.2023.	%	Извршилац посла
Сопствени приходи од обављања делатности	7.000,00	3.000,00	42	Ватрогасни савез града Суботице
Укупно	7.000,00	3.000,00		

2. Обележавање важних датума за заштиту животне средине

Током 2024. године нису обележавани значајни датуми за Специјални резерват природе „Селевењске пустаре“.

Кроз медијске наступе и давање разних изјава за телевизијске и радијске станице, управљач је указао на значајне датуме.

- 11. април – *Дан заштите природе*
- 22. април – *Дан планете Земље*
- 5. јун – *Светски дан заштите животне средине*

Велики допринос у обележавању значајних датума за заштиту природе дало је Удружење љубитеља природе „Рipага“ кроз своје активности и медијску кампању. Управљач је активно учествовао и подржао све наведене активности.

Средства су намењена за штампање и израду материјала за посетиоце који ће се поклањати током манифестација и обележавања важних датума, као и за кетеринг за госте током манифестација и обележавања важних датума. Активност није реализована због недостатка средстава.

3. Активности на збрињавању и рехабилитацији строго заштићених и заштићених врста дивљих животиња

С обзиром на постојање Прихватилишта за дивље животиње у Зоо врту „Палић“, које добро функционише и са којима управљач имам изузетно добру сарадњу од његовог оснивања, управљач у наредном програмском периоду не планира значајнију израду нове инфраструктуре, или обнову постојеће.

Од оснивања прихватилишта, наша чуварска и стручна служба у континуитету добро сарађује, како са запосленима у прихватилишту, тако и са инспекцијском службом и представницима Покрајинског завода за заштиту природе и Завода за заштиту природе Србије. Све пронађене повређене строго заштићене и заштићене дивље животиње на заштићеном подручју и ван заштићеног подручја уносимо у прихватилиште. У случају дојаве лица, да је дивља животиња (неповређена или повређена) евидентирана у насељеном месту ван заштићеног, или у заштићеном подручју, наши чувари и стручни сарадници излазе на терен и обавештавају представнике прихватилишта, инспекције и завода за заштиту природе. Приликом пуштања дивљих животиња, чуварска служба је неизоставно присутна на терену и накнадно прати активност пуштених јединки. Будући да је све наведено пракса која добро функционише и да управљач о свим активностима уредно извештава надлежно министарство на месечном и годишњем нивоу, управљач ће наставити, као и до сад са предметним активностима.

IX ИЗВОРИ ФИНАНСИРАЊА

Јавно предузеће „Палић–Лудаш“ је управљач на пет заштићених подручја у региону Суботице, а једно од њих је и СРП „Селевењске пустаре“.

Делатност Сектора заштите природе – организованог у стручну и чуварску службу управљача се суфинансира из следећих извора:

- Буџет Републике Србије – Министарство заштите животне средине
- Аутономна Покрајина Војводина – Покрајински Секретаријат за урбанизам, градитељство и заштиту животне средине
- Буџет јединице локалне самоуправе – Град Суботица
- Сопствени приходи од обављања делатности
- Сопствени приходи од реализације накнада за коришћење заштићеног подручја

Напомињемо да је управљач достављао Недељне и Месечне извештаје о реализацији годишњег програма управљања, тачније, извештаје о радовима и активностима спроведеним на заштићеном подручју, надлежном Министарству, у складу са обавештењима која су достављена електронском поштом дана 17.11.2017. године, 24.01.2023. године и 27.01.2023. године. Месечни извештаји су достављани до 05. текућег месеца, за претходни, а Недељни до петка у 12 часова, за претходну недељу. У наведеним извештајима се налазе детаљни описи свих активности на предметном заштићеном подручју.

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2024. ГОДИНУ – Табела планираних и реализованих прихода за заштићено подручје СРП „Селевењске пустаре“

Ред. број	Извори прихода	Планирано Износ у динарима	Уговорено Износ у динарима	Реализовано Износ у динарима до 30.11.2024.
1.	Средства Буџета Републике Србије	2.890.000,00	2.890.000,00	2.014.498,41
	1.1. Министарство заштите животне средине	2.890.000,00	2.890.000,00	2.014.498,41
2.	Сопствени приходи	2.539.925,00	844.577,36	859.577,36
	2.1. Приходи од обављања делатности	477.000,00	7.983,33	22.983,33
	2.2. Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	2.062.925,00	836.594,03	836.594,03
	2.3. Остали сопствени приходи	0,00	0,00	0,00
3.	Средства буџета јединице локалне самоуправе	894.198,52	1.122.748,76	1.122.748,76
	3.1. Град Суботица	894.198,52	1.122.748,76	1.122.748,76
4.	Остала средства	1.000.000,00	300.000,00	100.000,00
	4.1. АПВ - конкурс	1.000.000,00	300.000,00	100.000,00
	4.2. Конкурси	0,00	0,00	0,00
	Укупно приходи	7.324.123,52	5.157.326,12	4.096.824,53

**ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ЗА 2024. ГОДИНУ – Табела планираних и реализованих расхода
за заштићено подручје СРП „Селевењске пустаре“**

	Врста расхода	Буџет Републике Србије	Сопствени приходи од обављања делатности	Буџет јединице локалне самоуправе	Приходи од накнада за коришћење заштићеног подручја	Остала средства (Буџет АПВ - конкурс)	Укупно	Реализација (30.11.2024.)
III	ЗАШТИТА, ОДРЖАВАЊЕ, ПРАЋЕЊЕ СТАЊА И УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИРОДНИХ И СТВОРЕНИХ ВРЕДНОСТИ	2.290.000,00	355.000,00	453.198,52	2.000.000,00	710.000,00	5.808.198,52	3.537.951,34
	Бруто зараде чувара	950.000,00	0,00	0,00	384.695,27	0,00	1.334.695,27	1.174.069,34
	Остали трошкови чуварске службе	400.000,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00	500.000,00	290.429,07
	Бруто зараде осталог особља запосленог код управљача и материјални трошкови њиховог рада	80.000,00	10.000,00	453.198,52	1.615.304,73	0,00	2.158.503,25	1.318.469,60
	Остали трошкови стручне службе	60.000,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00	75.000,00	0,00
	Остали (режијски) трошкови чуварске и стручне службе	0,00	150.000,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	0,00
	Управљање отпадом	160.000,00	0,00	0,00	0,00	40.000,00	200.000,00	160.000,00
	Заснивање и успостављање базе података ГИС	0,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	20.000,00	4.983,33
	Мониторинг	0,00	0,00	0,00	0,00	270.000,00	270.000,00	0,00
	Реинтродукција, реколонизација	240.000,00	60.000,00	0,00	0,00	0,00	300.000,00	240.000,00
	Ревитализација и мере активне заштите природе	400.000,00	0,00	0,00	0,00	400.000,00	800.000,00	350.000,00
IV	ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЦИ НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКОГ И ОБРАЗОВНОГ РАДА	0,00	0,00	441.000,00	0,00	90.000,00	531.000,00	540.873,19
	Материјални трошкови у вези развоја научних, образовних и културних функција заштићеног подручја	0,00	0,00	441.000,00	0,00	90.000,00	531.000,00	540.873,19
VI	ПРОМОЦИЈА ВРЕДНОСТИ ЗАШТИЋЕНОГ ПОДРУЧЈА	600.000,00	15.000,00	0,00	62.925,00	200.000,00	877.925,00	15.000,00

	Медијско представљање (израда аудио и видео материјала)	0,00	15.000,00	0,00	0,00	0,00	15.000,00	15.000,00
	Опремање центра за посетиоце	600.000,00	0,00	0,00	62.925,00	200.000,00	862.925,00	0,00
VII	САРАДЊА	0,00	100.000,00	0,00	0,00	0,00	100.000,00	0,00
	Сарадња са невладиним организацијама	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00
	Сарадња са надлежним институцијама - учешће на семинару за управљаче	0,00	50.000,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	0,00
VIII	ПОСЕБНИ ПОСЛОВИ И ЗАДАЦИ	0,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00	7.000,00	3.000,00
	Противпожарна заштита – одржавање постојеће опреме за гашење	0,00	7.000,00	0,00	0,00	0,00	7.000,00	3.000,00
	УКУПНИ ТРОШКОВИ	2.890.000,00	477.000,00	894.198,52	2.062.925,00	1.000.000,00	7.324.123,52	4.096.824,53

Као накнада за коришћење заштићеног подручја СРП „Селевењске пустаре“ остварено је 836.594,03 РСД приход, што је 11,42 % од укупних средстава (7.324.123,52 РСД) која су била потребна за реализацију управљања СРП „Селевењске пустаре“ у 2024. години.

Дана 30.11.2024. године, у односу на комплетан програм управљања СРП „Селевењске пустаре“ у 2024. години реализовано је око 60% планираних активности.

Проценат реализације Програма управљања СРП „Селевењске пустаре“ за 2024. годину по кварталима					
2024.	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	УКУПНО
	СПЕЦИЈАЛНИ РЕЗЕРВАТ ПРИРОДЕ „СЕЛЕВЕЊСКЕ ПУСТАРЕ“				
% реализације програма управљања	13%	14%	18%	15%	60%